

Examenul național de bacalaureat 2025
Proba E. b)

Limba și literatura slovacă maternă

Varianta 1

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

SUBIECTUL I

(45 de puncte)

Pozorne si prečítajte uvedené ukážky:

Adam pri kare nemohol vydržať; ľúto mu bolo za otcom, v účinkovaní ktorého pri všetkej jeho surovosti vycítil hodne citu a obetavej prítulnosti oproti rodine. Keď videl vyčíňanie opitých ľudí, odišiel do poľa a sadnúť si pod chrasť, rozmyšľal o svojom osude.

Bol mal po tri letá kamaráta klerika, ktorý chodieval k nemu do poľa. Pri pasení oviec ho naučil na zemi pieskom posypanej čítať a písať a porozprával mu mnoho vecí, ktoré ho myšlienkovite, aspoň čiastočne, odlúčili od jeho druhov. Nehľadel napríklad na krádež a zbojstvo ako na dovolený boj chudobného proti bohatému, hoci videl, že celé bohatstvo poddaného pozostáva len z jeho krajnej skromnosti, že môže vyžiť z takých látok a takým beznáročným životom, že biednejšie nemožno. Každý predmet, ktorý môže mať nejakú cenu i pre iného, je už nie preň, ten už musí speňažiť, aby mohol rozličné poplatky zaplatiť. Ako poddaný tu na mieste vôbec nemá možnosti, aby sa nad úroveň tohto života vyšvihol. Keby sa mu dobre darilo, mohol toľko vyhrať, že by pri najprimitívnejšom živote bol mal aspoň dostatok najnevyhnutnejších životných potrieb, ale nič iného. Jeho rodičia boli biedni a pri všetkej úmornej práci nemali ani dostatok pokrmu. Na panskom museli za tú nedostatočnú zem, ktorú užívali, ročne skoro dva mesiace zadarmo robiť, a to v taký čas, keď ich práca i doma bola najpotrebnejšia. Do práce ich hnali panskí úradníci, ktorí i z priateľstva, ako keby chceli potľapkať, tak zaťali palicou, že oblažený zaškrípал zubami.

Adam bol vrtký, silný mladík, naučil sa škriabať po skalách, že by bol i na holý, nevakovaný múr vyšiel; sekerou, valaškou vedel narábať znamenite; z otcovej hákovnice, z ktorej bol zázrak vystreliť, aby strelca nepokaličilo, výborne vedel strieľať; v bití, v pasovaní, v behu sa mu málokto vrstovník vyrovnal; v gazdovských prácach bol doma, a tak sa rozhodol, keď pomyslel na smutný osud otcov, že pôjde svetom.

Zuzka Sťahuliaková ho tu nezdržiavala. Nech si ju vezme prípadne jeho brat Jožo, čo je i mladší ako ona. Jemu sa ani nevidí, ani sa mu nechce zapliahnúť sa do jarma Sťahuliakovho, ktorý je ukrutne surový a ktorý by iste nedovolil, aby pomohol rodine, a ťažko by mu bolo dívať sa na ich biedu, keby sám mal všetkého nadostač.

Pôjde svetom. Koľkí šli a Pán Boh ich neopustil; pôjde i on!

Na druhý deň oznámil materi svoj úmysel. Mať upratúvala chalupu po včerajšej hostine, ktorá trvala do svitu. Medzi robotou mu odsekla:

— A veru, idť, synku, budeme i bez teba. Možno i sebe, i nám pomôžeš. Tu je veru život biedny, dosť sa hladom namrieme. Ani teraz niet múky nadostač do novej. A kde by si sa to hodil?

Adam nebol prekvapený, že mater s takým ľahkým srdcom pristáva na jeho odchod, lebo sám cítil temer nemožnosť vyžiť toľkým ľuďom poriadnym spôsobom na tom malom gruntíku, ktorý obrábali. Materi tie isté myšlienky užierali srdce a bála sa, aby osud otcov nezastihol i niektoré z detí. Smrť mužovu nebrala tragicky, ale jej spôsob ju otriasol. „Vedť umrieť musíme všetci, ale nie takým ukrutným spôsobom,“ myslela si. Nezažila mnoho takých chvíľ, ktoré by ju boli k životu veľmi viazali, i ľahko hľadela na svoj skon a nebrala ťažko ani vyslobodenie členov rodiny spod jarma životného. Vedť inakšieho vyslobodenia nebolo. Preto kvitla i viera úbohých, lebo im aspoň, hoc i v neistej, ale zato nekonečnej a neskalenej budúcnosti, maľovala krásne obrazy jestvovania.

Ladislav Nádaši Jégé: *Adam Šangala*

A. Na základe informácií získaných z ukážky vypracujte na skúškový hárok nasledovné zadania:

1. V rozsahu 4 – 5 riadkov opíšte život poddaných tak, ako vyplýva z uvedeného textu. **6 bodov**
2. Identifikujte v texte šesť vlastností Adama. **6 bodov**
3. Vypíšte z textu dve veci, v ktorých kamarát klerik ovplyvnil Adama? **4 body**

4. Uved'ite dôvody, pre ktoré si Adam nechcel zobrať Zuzku za ženu.	2 body
5. Vypíšte z textu: epiteton, komparáciu a metaforu.	3 body
6. Zarad'ite vyššie uvedené dielo do príslušného literárneho smeru.	4 body

B. Zostavte text v maximálnom rozsahu 1 strany, v ktorom predstavte svoj názor na nasledovný citát: „*Bud'me vd'ační za to, čo máme. Iní môžu len snívať o tom, čo my vnímame ako samozrejmôst.*“ Vychádzajte pritom z vlastného pozorovania, ako aj z myšlienok uvedených v ukážke z románu Adam Šangala od Ladislava Nádašiho Jégého.

Pri zostavovaní textu majte na zreteli nasledovné:

1. obsahová štruktúra textu: a) vyjadrenie názoru voči danej téme – 2 body; b) predstavenie dvoch argumentov, ktoré by podporili váš názor na danú problematiku – 4 body; c) rozvitie uvedených dvoch argumentov – 4 body; d) využitie myšlienok z literárnej ukážky – 1 bod; e) uplatnenie informácií získaných z reálneho života – 2 body; f) jasná formulácia záveru – 2 body),	15 bodov
2. nadväznosť textu a logický sled informácií,	2 body
3. členenie na úvod, jadro a záver,	1 bod
4. dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka, vzhľad a čitateľnosť textu.	2 body

SUBIECTUL al II-lea **(15 puncte)**

„Jediným učiteľom hodným tohto mena je ten, ktorý vzbudzuje ducha slobodného premýšľania a rozvíja cit osobnej zodpovednosti.“ (Jan Amos Komenský)

V rozsahu pol strany zostavte slávnostný príhovor venovaný triednemu učiteľovi pri príležitosti rozlúčky so školou.

a. Obsahová stránka	8 bodov
b. Dodržanie náležitostí špecifických pre daný slohový útvar – 5 bodov; dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka – 1 bod; vzhľad a čitateľnosť textu – 1 bod	7 bodov

SUBIECTUL al III-lea **(30 de puncte)**

V rozsahu 2 – 3 strán napíšte esej, v ktorej porovnáte Petra z románovej novely *Tri gaštanové kone*, ktorej autorkou je Margita Figuli, a Draka z novely *Drak sa vracia* od Dobroslava Chrobáka. Pri vypracovávaní eseje majte na zreteli nasledovné požiadavky:

1. Obsahová stránka textu	22 bodov
a) zaradenie diel do literárneho smeru,	
b) upresnenie dvoch znakov literárneho smeru, do ktorého patria dané diela,	
c) porovnanie Petra a Draka z aspektu sociálneho statusu, pôvodu a rodinného zázemia,	
d) vonkajšia charakteristika Petra a Draka,	
e) vnútorná charakteristika postáv, charakterové vlastnosti, ktoré vyplývajú zo vzťahu k ostatným postavám z diel.	
2. Formálna stránka textu (členenie na úvod, jadro a záver – 1 bod, nadväznosť a logický sled informácií – 3 body, dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka – 3 body, vzhľad a čitateľnosť textu – 1 bod)	8 bodov